

Efter Obama

Nästan ett och halvt år återstår av Barack Obamas andra presidentperiod men redan nu går debatten om hans statsmannagärning på högvarv. Ett obligatoriskt inslag i amerikanska presidentvalskampanjer är förstås smutskastning av den som råkar sköta ämbetet. Bortser man från pajaskandidaten Donald Trump handlar det dock inte denna gång enbart om ytligt effektsökeri.

I bakgrunden finns en äkta oro över att Förenta staterna håller på att mista sin hegemoni i världspolitiken. Obamas kritiker anser att den av honom ledda reträtten från Mellanösterns slagfält har skapat ett maktvakuum, som i snabb takt fylls av ISIS, Ryssland och Iran. Samma velighet präglar enligt dem Obamas linje gentemot Kina.

Obamas försvarsadvokater framhäver i sin tur att det är inte lönsamt att bomba och ockupera länder som man vill att ska förvandlas till liberala demokratier. Titta på Afghanistan, Irak eller Libyen – mår befolkningen i dessa länder verkligen bättre än innan de drogs in i blodiga inbördeskrig? Allt detta kräver att Förenta staterna i fortsättningen nogsamt bedömer när det lönsamt att gå in i konflikter som saknar en klar lösning.

En trygg gissning är att denna linje fortsätter oberoende av vem som efterträder Obama. Trots alla hätska utfall mot Obama är det uppenbart att Förenta staterna har goda skäl att bida sin tid. Amerikanernas ekonomi är i bättre skick än på länge. De kontrollerar alltjämt en stor del av världshaven och luftrummet. Dessutom står Kina inför gigantiska samhällsförändringar som fortsättningsvis manar till försiktighet i stormaktspolitiken.

Amerikanernas växande ovilja att fungera som demokratins vita riddare kan dock i andra avseenden få långtgående konsekvenser. För européerna är deras taktiska reträtt bekymmersam av två skäl. För det första förlänger den kaoset i Mellanöstern, och det spiller över på Europa i form av flyktingvågor och samhällsmotsättningar. För det andra dämpar amerikanernas ideologiska sparlåga demokratins globala trovärdighet och ökar skepsisen mot den representativa demokratin även inom EU.

Hur man än vänder på steken är EU och dess medlemsstater nu tvungna att axla ett större ansvar för att demokratin som samhällsform ska bevara sin lyskraft. Och för att klara av detta borde våra demokratier vara kapabla att banta ner sina välfärdssystem så mycket att EU återfår sin konkurrenskraft. Samtidigt borde vi överlåta makt åt unionens överstatliga institutioner.

Hur i friden ska detta lyckas frågar säkert de flesta av er. Det gör jag också. Vem avstår frivilligt från förmåner och makt. Sannfinländarna, sverigedemokraterna och deras nationalistiska själsfränder runt om i Europa drömmer ännu om en återgång till kalla krigets slutna nationalstater. Faktum är dock att om EU:s omstrukturering misslyckas finns det allt färre orsaker för världens övriga folk och nationer att försöka utvecklas till demokratier.

Henrik Meinander, HBL 7.10.2015